

ZŠ Na Chodovci

PREVENTIVNÍ PROGRAM

ŠKOLNÍ ROK 2022/2023

V Praze dne 26. 9. 2022

Zpracovala: Mgr. Petra Hroníková

Obsah

1) Charakteristika školy	3
2) Preventivní program školy.....	4
3) Cíle preventivního programu:.....	5
4) Analýza situace ve škole.....	5
5) Prevence rizikového chování	6
6) Realizace cílů - 1. stupeň	8
7) Realizace cílů - 2. stupeň	8
8) Přehled preventivních programů a aktivit, kterých se žáci zúčastní	9
9) Program boje proti šikaně.....	10
10) Školní krizový plán.....	11
11) Strategie předcházení školní neúspěšnosti.....	11
12) Úkoly pro pedagogický sbor vyplývající z hodnocení minulého školního roku	12
13) Evaluace.....	12

1) Charakteristika školy

Název školy, adresa:	ZŠ, Praha 4, Na Chodovci 54 Na Chodovci 2700/54 141 00 Praha 4 – Záběhllice IČ: 61 384 704 Základní škola pro 1. – 9. ročník
Kontakty: ředitel: 272 011 880 zástupkyně ředitele: 272 011 882	
E-mailová adresa školy:	skola@zsnachodovci.cz
E-mailové adresy zaměstnanců:	prijmeni@zsnachodovci.cz
www stránka:	www.zsnachodovci.cz
Ředitel školy:	Mgr. Miloslav Ráž
Zástupkyně ředitele:	Mgr. Zuzana Švadlenová, Ing. Hana Jelínková
Výchovná poradkyně:	Mgr. Zuzana Švadlenová
Školní metodička prevence:	Mgr. Petra Hroníková
Školní psychologka:	Mgr. Naděžda Landová
Počet tříd celkem:	21
Počet žáků celkem:	552
Počet žáků I. stupně:	332
Počet žáků II. stupně:	220
Realizační tým:	pedagogové, nepedagogičtí pracovníci školy, žáci

2) Preventivní program školy

Nárůst rizikového chování včetně zneužívání návykových látek se v dnešní době týká i populace mládeže a dětí školního věku. Děti, které navštěvují ZŠ, patří k nejohroženější skupině. Je tedy důležité zahájit primární prevenci právě v době základní školní docházky a poskytnout žákům potřebné informace formou, která je přiměřená jejich věku.

Z tohoto důvodu naše škola připravuje a realizuje komplexní program prevence rizikového chování včetně primární prevence užívání návykových látek, do kterého je zahrnuto co nejvíce spolupracujících subjektů.

Preventivní program je nedílnou součástí školního vzdělávacího programu. Vychází ze školní strategie primární prevence, jejímž hlavním cílem je vytvoření a udržení optimálního sociálního prostředí ve škole. Strategie musí respektovat skutečnost, že značné části dětí a mládeže se z různých důvodů nedaří přiměřeně a odpovědně vyrovnávat s osobními problémy a sociálními požadavky, nejruznějšími konflikty a školními nároky. Rizikové skupiny dětí a mládeže, inklinující k chování sociálně patologického typu, tedy bohužel existují. Je proto nutné poskytnout žákům co nejvíce informací o problematice všech projevů rizikového chování.

Jde o komplexní systémový prvek v realizaci preventivních aktivit; program je nejméně jednou ročně vyhodnocován, sleduje se účinnost, průběh, měří se efektivita jednotlivých aktivit.

PPŠ vychází z těchto základních dokumentů:

- Akční plán realizace Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2021
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (MŠMT č.j.: 21291/2010-28)
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027
- Protidrogová strategie EU na období 2021-2025
- Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání
- Vyhlášky MŠMT: Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MŠMT-21149/2016)
Pokyn ke spolupráci předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané (2003)
Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních (2005)
Metodický pokyn k omlouvání žáků a záškoláctví (2002)

3) Cíle preventivního programu:

- vytvořit ve škole pozitivní, klidnou atmosféru
- podporovat osobní rozvoj žáků a jejich postoje ke společensky akceptovatelným hodnotám
- rozvíjet sociální dovednosti žáků, které napomáhají orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- posilování komunikačních dovedností
- více zapojit do systému prevence třídní učitele

I v letošním školním roce zůstává cílem prevence zvýšení odolnosti dětí vůči sociálně patologickým jevům a oddálení nebo snížení výskytu projevů rizikového chování. Cílem našeho programu je, aby se preventivní výchovně vzdělávací program stal neoddělitelnou součástí výchovy a výuky ve škole. Považujeme za nutné zapojit problematiku prevence do hodin občanské výchovy, výchovy ke zdraví a ostatních předmětů, intenzivněji využívat externí služby (Policie, OHS, PPP, SPC) a spolupráci s rodiči a výchovnou poradkyní.

4) Analýza situace ve škole

K posouzení problematiky rizikového chování žáků slouží dobře fungující monitorovací systém, který je založen na spolupráci školní metodičky prevence s výchovnou poradkyní, třídními učiteli a ostatními pedagogickými i nepedagogickými pracovníky školy. Spočívá v odhalování nežádoucích projevů chování našich žáků ve školním i mimoškolním prostředí (šikana, intolerance, agresivita, záškoláctví, alkohol a kouření, jiné závislosti, slabý prospěch, ničení školního majetku).

Cílem tohoto systému je podchytit problémové žáky a pomoci jim v řešení jejich rizikového chování tak, aby nedocházelo k vyhocení konfliktních situací a k narušování optimálního sociálního prostředí ve třídě či škole.

Žáci jsou seznámeni s možnými následky kouření, požívání alkoholu a návykových látek. Orientují se v problematice zneužívání návykových látek, vědí o možnosti vypěstování psychické závislosti na marihuaně, o rizicích a následcích distribuce.

I naši školu navštěvují děti z málo podnětného rodinného prostředí. Ve většině případů rodina nevěnuje dítěti dostatek času a náležitou péči. Velmi často chybí stanovená pravidla chování.

Škola se snaží pro své žáky vytvářet bezpečné a sociálně pozitivní klima. Vzhledem k celospolečenskému nárůstu negativních a sociálně patologických jevů je nezbytné zahájit již na prvním stupni základní školy primární prevenci nežádoucích jevů, jako je agresivita, nekázeň a nesnášenlivost. Tyto jevy mohou později přerůst v sociálně patologické chování.

Mezi třídními učiteli bylo poukázáno především na nesoudržnost kolektivů a vyčleňování jednotlivců, nerespektování autorit, neplnění školních povinností, zvyšující se agresivitu a používání vulgarismů mezi žáky. Tyto jevy je nutné eliminovat, neboť mohou vést zejména ke zhoršení prospěchu a narušení vztahů v třídním kolektivu. Jejich ignorování by mohlo v extrémních případech vést k sociálně patologickým jevům.

5) Prevence rizikového chování

Preventivní program školy je součástí výchovy a vzdělání dětí po celou dobu docházky do školy. Účastní se ho pedagogové, žáci, rodiče a odborníci.

V rámci preventivního programu je nutné kombinovat poskytování informací z oblasti prevence rizikového chování s výcvikem v sociálních dovednostech a osobnostním růstem dítěte, preferovat přístupy zaměřené do oblasti zdravého životního stylu a aktivního sociálního učení.

Program musí brát zásadní zřetel na věk a osobní charakteristiky dětí.

Preventivní program je nástrojem k realizaci preventivních aktivit v těchto oblastech:

- týrání a zanedbávání dětí
- drogová závislost, alkoholismus, kouření
- kriminalita a delikvence
- virtuální drogy (počítače, TV)
- patologické hráčství
- záškoláctví
- finanční gramotnost
- šikana, popř. kyberšikana, vandalismus či jiné formy násilného chování
- xenofobie, rasismus, intolerance, antisemitismus

a) Specifická prevence RCH

Specifická prevence je koordinována školním metodikem prevence.

Výběr programů a akcí je přiměřený věku dětí, popř. jejich odchylkám nebo poruchám v chování nebo tělesnému handicapu. Cílem je včasné odhalení poruch psychosociálního vývoje či jiných postižení, vhodnými hravými a zábavnými formami zajistit dětem příjemný pobyt ve škole.

Zpětná vazba o stavu RCH ve škole se získává průběžným sledováním atmosféry ve škole, chování a prospěchu, prostřednictvím dotazníků na zpětnou vazbu či dotazníků na zjištění výskytu RCH a vztahů ve škole.

Školní parlament

Školní parlament se má svým nastavením podílet na prevenci RCH ve škole. Předsedové tříd, kteří pravidelně docházejí na setkání parlamentu se podílejí na „vstřícném“ klimatu ve svých třídách. Jsou tak určitými garanty bezpečného prostředí ve svých třídách pro všechny žáky – za tímto účelem byli také žáky své třídy „transparentně“ zvoleni. Školní parlament také organizuje různé akce, které posilují sounáležitost mezi žáky třídy a školy.

Ozdravný vzdělávací pobyt

Ke zdravému klimatu školy patří také dobré vztahy mezi jednotlivými ročníky navzájem. Tyto meziročníkové vztahy mezi žáky jsou podporovány několika způsoby. Jedním z nich je společný výjezd na ozdravný vzdělávací pobyt v turnusech, kterých se účastní několik ročníků najednou. Z nich jsou pak vytvořeny jednotlivé skupiny složené poměrem z žáků každého

zúčastněného ročníku. Ty se pak společně účastní jednotlivých úkolů a je tak podporována jejich vzájemná spolupráce. Dalším způsobem podpory meziročníkových vztahů je symbolické přivádění nastupujících prvňáčků žáky 9. tříd, recipročně pak tito prvňáčci devátáky ze školy na konci školního roku odvádějí.

b) Nespecifická prevence RCH

Pozitivem školy je široká nabídka volitelných předmětů a účast žáků v soutěžích a úspěchy v nich. Škola také zprostředkovává širokou nabídku kroužků a volnočasových aktivit.

Ke konkrétním nabízeným aktivitám patří:

- o Dramatický kroužek
- o Anglický jazyk
- o Keramický kroužek
- o Pohybové hry

6) Realizace cílů - 1. stupeň

Prevenenci rizikového chování na prvním stupni má na starosti třídní učitel. S jednotlivými tématy se děti setkávají především v prvouce, přírodovědě a českém jazyce. Při výuce lze využít různých metod, např. výklad, předávání informací, samostatnou práci, skupinovou práci, projektové vyučování, dramatickou výchovu, komunitní kruh nebo využít materiály školy z oblasti primární prevence. V naší škole upřednostňujeme činnostní a prožitkové aktivity. Preventivně učitelé působí i na výletech, exkurzích, pobytových akcích...

1. – 2. ročník

Každodenním přístupem k žákům zvládat:

- zažití pravidel mezi žáky a učiteli, a to provozních i pravidel soužití
- individuální odlišnosti dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- zlepšování zdravého sebevědomí žáků, zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti
- nácvik vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- rozvoj schopnosti klást otázky a umění vyjádřit svůj názor
- pohybové aktivity využívat i mimo hodiny TV
- vést žáky k aktivnímu využívání volného času, tj. propagovat kroužky školní i mimoškolní

3. – 5. ročník

Každodenním přístupem prohlubovat u žáků dovednosti:

- schopnost pracovat v kolektivu
- umění vzájemně si pomáhat
- uvědomovat si, co tělu prospívá
- naučit se vhodně trávit volný čas
- uvědomit si důsledky nesprávného chování a jednání

7) Realizace cílů - 2. stupeň

6. – 9. ročník

Na druhém stupni, tedy v 6. - 9. ročníku, se zaměřujeme na rizikové chování v širším smyslu: věnujeme pozornost šikaně, intoleranci, rasismu, vandalismu apod. Zde se zapojují zejména učitelé občanské výchovy a výchovy ke zdraví. Snažíme se pro žáky zajistit odborníky, s nimiž mohou besedovat a rozvíjet své znalosti.

6. třída:

Jak se bránit šikaně: co si pod pojmem šikana představit, vytváření modelových situací s objasněním nevhodného chování ve vzájemné komunikaci. Vytváření dobrých a kvalitních vztahů ve třídě (samozřejmě i ve všech předešlých ročnících).

7. třída:

Řešení modelových situací v souvislosti s výskytem drog ve společnosti. Beseda na téma národnostní menšiny, předsudky ve společnosti vůči jiným etnikům.

8. třída:

Besedy s odborníky na téma požívání drog event. s ukázkami následků, které zanechává dlouhodobé požívání drog na toxikomanech.

9. třída:

Beseda o sexu a o všem, co s tím souvisí (kvalitní mezilidské vztahy, výchova k rodičovství, antikoncepce, AIDS, šíření pohlavních chorob a jejich zdravotní následky apod.).

Programy je možné realizovat jednak v rámci výuky, jednak formou besed a exkurzí (Muzeum policie, beseda s policisty, se kterými škola spolupracuje, účast žáků na prezentaci integrovaného záchranného systému – požárníci, záchranáři apod.), zejména však každodenní práci se žáky, kdy pedagogové věnují pozornost chování dětí a spolupracují i s jejich rodiči.

8) Přehled preventivních programů a aktivit, kterých se žáci zúčastní

Přehled preventivních programů realizovaných ve školním roce 2021/2022:

- 4. ročník – Fórum pro prožitkové vzdělávání, z. ú. – Prevence kyberšikany
- 6. ročník - Fórum pro prožitkové vzdělávání, z. ú. – Předsudky a stereotypy
- 7. ročník – Jules a Jim, z. ú. – (Ne)pijeme s rozumem
- 8. ročník – Česká společnost AIDS pomoc, z. s. – Beseda o HIV/AIDS
- 9. ročník - Fórum pro prožitkové vzdělávání, z. ú. – projektový den Holocaust

Přehled preventivních programů plánovaných ve školním roce 2022/2023:

- 4. ročník - Jules a Jim, z. ú. – Prevence kouření
- 5. ročník – Fórum pro prožitkové vzdělávání, z. ú. – Prevence kyberšikany
- 6. ročník – David Vigner Film, s.r.o. – Edukace pro školy – Prevence šikany (beseda)
- 7. ročník – David Vigner Film, s.r.o. – Edukace pro školy – Prevence šikany (beseda)
- 8. ročník – Česká společnost AIDS pomoc, z. s. – Beseda o HIV/AIDS
- 9. ročník – Linkin Sphere, z.s. – Digitální wellbeing

9) Program boje proti šikaně

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MŠMT-21149/2016)

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje základní výchovné a vzdělávací cíle školy. V místech jejího výskytu dochází ke ztrátě pocitu bezpečí žáků, který je nezbytný pro harmonický rozvoj osobnosti a efektivní výuku. Na rozdíl od jiných druhů násilí je šikana zvláště zákeřná, protože často zůstává dlouho skrytá. Tak i při relativně malé intenzitě šikany může u jejích obětí docházet k závažným psychickým traumatům s dlouhodobými následky a k postupné deformaci vztahů v kolektivu.

Vzhledem k tomu, že šikana se v zárodečných fázích vyskytuje v téměř každé škole, je potřeba věnovat tomuto jevu zvláštní pozornost. Důraz je nutné zaměřit na vytváření dobrých vztahů uvnitř třídních kolektivů, zabývat se vztahy v třídních kolektivech ještě před vznikem šikanování. K tomuto je potřeba zajistit další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti problematiky vytváření dobrých vztahů, v práci s dynamikou skupiny, v podpoře a upevňování zdravých třídních norem dětí, žáků a studentů jako prevenci šikanování.

Na prevenci šikany i při řešení jednotlivých případů by měli spolupracovat pedagogičtí pracovníci podle předem dohodnutých postupů. K tomu je nutné zajistit další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti problematiky šikanování.

Cílem předkládaného metodického pokynu je upozornit na závažnost šikanování, poskytnout pedagogickým pracovníkům základní informace k prevenci a řešení tohoto specifického problému.

Projevy šikany:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
- při týmových sportech bývá volen do družstva mezi posledními
- během přestávek vyhledává blízkost učitelů
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči, stává se uzavřeným
- školné prospěch se náhle a nevysvětlitelně zhorší
- má zašpiněný nebo poškozený oděv, postrádá své věci
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole
- má odřeniny, modřiny, škrábance a nedovede je uspokojivě vysvětlit

Přímé znaky šikanování:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívky, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským tónem
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků a skutečnost, že se jim podřizuje

Co nám pomůže k prevenci:

- připustit si možnost, že šikana na naší škole může být
- mluvit se žáky o vztazích
- spolupracovat s rodiči
- vést zajímavou výuku a atraktivní školní program
- pozorovat, naslouchat a podporovat pozitivní sociální klima
- dát každému možnost zažívat úspěch

10) Školní krizový plán

Školní krizový plán se uplatňuje při řešení krizových situací ve škole. Krizovou situací rozumíme situaci, která vyžaduje přerušování vyučování v dané třídě a oddělení jednoho či více žáků od zbytku třídy.

S krizovým plánem jsou obeznámeni všichni pracovníci školy a je k dispozici u ředitele školy, v kanceláři školy a ve sborovnách.

Krizové situace

- afektivní záchvat
- dítě pod vlivem návykových látek
- epileptický záchvat
- úraz
- náhlé onemocnění
- svévolné opuštění třídy (školy)
- zjištění příznaků šikany
- další situace vyžadující uplatnění školního krizového plánu

11) Strategie předcházení školní neúspěšnosti

Strategie předcházení školní neúspěšnosti vychází z vyhlášky č. 197/2016 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

Školní neúspěšnost je závažný problém, který může žáka velmi poznamenat. Může být způsobena osobností žáka, rodinnou výchovou či nízkou motivací. Často není na vině pouze jeden faktor, ale soubor příčin, které je nutné dobře rozeznat. K řešení školní neúspěšnosti je vyžadována systematická a často náročná práce se žákem. V mnohých případech je potřeba zapojit do řešení i pedagogické pracovníky, rodinné zástupce a odborníky.

12) Úkoly pro pedagogický sbor vyplývající z hodnocení minulého školního roku

- průběžně a komplexně naplňovat preventivní program školy
- zaměřit se na potírání konkrétních negativních jevů (důraz na pravidla slušného chování a civilizovaných mezilidských vztahů)
- vyvíjet tlak na snížení absencí (omluvených i neomluvených hodin)
- pokračovat v dobré spolupráci s organizacemi
- nadále zamezovat kouření a požívání alkoholu ve škole
- případné projevy šikany eliminovat již v zárodku
- individuálně se věnovat žákům s poruchami učení
- být žákům osobním příkladem
- zaměřit se na třídy s problémovými žáky
- zaměřit se na hodnocení a diagnostiku v oblasti primární prevence za účelem včasného odhalování problémů

13) Evaluace

Preventivní program školy je součástí výchovy a vzdělávání dětí po celou dobu docházky do školy. Program směřuje k prevenci patologických jevů, toto se však neobejde bez pomoci rodičů a jejich aktivního přístupu, bez vzájemné informovanosti pedagogických pracovníků a pomoci odborníků – výchovných poradců, pedagogicko-psychologické poradny a dalších specialistů.

V rámci preventivního programu je nutné kombinovat poskytování informací z oblasti prevence rizikového chování se vzděláváním v sociálních oblastech.

Při hodnocení PPS jsou v naší škole využívány kvalitativní (např. posouzení úspěšnosti v dosažení stanovených cílů u jednotlivých programů) i kvantitativní (např. počet realizovaných akcí, počet účastníků se žáků, ...) ukazatele. Dalšími možnostmi měření efektivity PPS jsou:

- neformální rozhovory se žáky i učiteli
- hodnotící dotazníky k jednotlivým pořádaným akcím, které jsou vyhodnocovány pro potřeby školy i pro potřeby pořádajících organizací, reakcí na výsledky jsou změny programů či lektorů
- sledování chování žáků ve vyučovacích hodinách i na školních výletech či akcích školy mimo její budovu
- výtvarné práce, slohové práce, dětská poezie
- schránka důvěry
- získávání informací od rodičů a široké veřejnosti o chování žáků mimo školu
- v závěru školního roku zhodnocení PPS školním metodikem prevence
- průběžná kontrola vedením školy